NORAKSTS

Lieta Nr.A420529610
SKA-511/2013

SPRIEDUMS

Rīgā 2013.gada 5.jūlijā

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

senatore L.Slica
senatore J.Briede
senatore D.Mita

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *J.L.* pieteikumu par Rīgas domes 2009.gada 22.decembra lēmuma Nr.1-43/RD-09-1409-ap atcelšanu, sakarā ar Rīgas domes kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 1.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rīgas dome ar 2009.gada 12.decembra lēmumu Nr.1-43/RD09-1409-ap, pamatojoties uz likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.panta pirmās daļas 2.punktu, 2.panta pirmo, otro un ceturto daļu, pieteicējam *J.L.* aprēķināja nekustamā īpašuma nodokli (turpmāk – nodoklis) par 4/75 domājamām daļām no dzīvojamās ēkas */adrese/* (kadastra apzīmējums */kadastra apzīmējums/*) platības daļas, kas tiek izmantota saimnieciskajā darbībā, par 2007., 2008. un 2009.gadu.

Lēmumā norādīts, ka saskaņā ar 1997.gada 12.augusta ierakstu Rīgas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr.*/nodalījuma numurs/* pieteicējs ir 4/75 domājamo daļu no

nekustamā īpašuma, kurā ietilpst arī nedzīvojamās telpas 418,80 m^2 platībā, īpašnieks. Lēmums pamatots ar to, ka pieteicējam ir pienākums maksāt nodokli par domājamām daļām no visa nekustamā īpašuma, arī attiecīgās nekustamā īpašuma domājamās daļas, kas netiek izmantota dzīvošanai. Fakts, ka ir identificējama tā kopīpašuma daļa, ko lieto pieteicējs, neietekmē pieteicēja pienākumu maksāt nodokli par domājamo daļu no visa nekustamā īpašuma.

[2] Par Rīgas domes lēmuma atcelšanu pieteicējs vērsās tiesā, bet Administratīvā rajona tiesa pieteikumu noraidīja. Izskatījusi lietu sakarā ar pieteicēja apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2013.gada 1.marta spriedumu pieteikumu apmierināja. Spriedums pamatots ar tālāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] No likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.panta pirmās daļas 2.punkta, 2.panta pirmās un ceturtās daļas izriet, ka nodokļa maksāšanas pienākums pamatā izceļas no īpašuma tiesības. Tomēr, izvērtējot likuma 1.panta otrās daļas 9.punktu un citas minētā likuma normas, konstatējams, ka atsevišķos gadījumos nodokļa maksāšanas pienākums ir atkarīgs ne tikai no pašas īpašuma tiesības, bet arī no šīs tiesības izlietošanas jeb attiecīgā īpašuma lietošanas veida. No minētajām normām nepārprotami izriet, ka ar nodokli strīdus periodā neaplika dzīvojamās mājas daļu, kuru tās īpašnieks vai tiesiskais valdītājs izmantoja dzīvošanai. Savukārt ar nodokli bija apliekama tā dzīvojamās mājas daļa, kura tika izmantota nevis dzīvošanai, bet saimnieciskajai darbībai. Līdz ar to nodokļa noteikšanai nekustamā īpašuma daļas ir nodalāmas, ievērojot attiecīgajam mērķim izmantoto platību. Šajā aspektā nodokļa maksāšanas pienākums izceļas no īpašuma tiesības izlietošanas veida.

[2.2] Ja persona savu kopīpašuma tiesību dzīvojamā mājā neizlietoja saimnieciskās darbības veikšanai, bet tikai lietoja īpašumu vai tā daļu dzīvošanai, tad tai strīdus periodā nebija pienākuma maksāt nodokli. Iepriekš minēto secinājumu apstiprina arī likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 7.panta 2.^{1}daļa, kas noteica, ja šā likuma 1.panta otrās daļas 4., 6. un 9.punktā minēto nekustamo īpašumu vai tā daļu uzsāk izmantot saimnieciskajā darbībā, personai, kuras īpašumā, tiesiskajā valdījumā, lietošanā vai nomā ir attiecīgais nekustamais īpašums vai tā daļa, ir pienākums pieteikties pašvaldībā kā nodokļa maksātājam mēneša laikā pēc saimnieciskās darbības uzsākšanas.

No minētās tiesību normas nepārprotami izriet, ka pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli ir personai, kura veic saimniecisko darbību nekustamajā īpašumā vai tā

daļā, kas savādāk ir atbrīvots no nodokļa, neatkarīgi no tā vai attiecīgais nekustamais īpašums vai tā daļa ir tās īpašumā, tiesiskajā valdījumā, lietošanā vai nomā.

Ievērojot minēto, kļūdains ir pārsūdzētajā lēmumā izdarītais secinājums, ka fakts, ka ir identificējama tā kopīpašuma daļa, ko lieto pieteicējs, neietekmē pieteicēja pienākumu maksāt nodokli par domājamo daļu no visa nekustamā īpašuma, arī tās daļas, kas tiek izmantota saimnieciskajā darbībā, bet kas neatrodas pieteicēja valdījumā. Tā kā ir identificējama kopīpašuma – daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas daļa, kuru lietoja pieteicējs, un tā kā lietā nav strīda, ka pieteicējs savā valdījumā esošo kopīpašuma daļu ir izmantojis dzīvošanai un nav izmantojis saimnieciskās darbības veikšanai, pieteicējam strīdus periodā nebija jāmaksā nodoklis par ēku.

[2.3] No lietas materiāliem, proti, Valsts zemes dienesta iesniegtās kadastra informācijas par būvi, iesnieguma un pasūtījuma pieteikuma par telpu grupu kadastrālo uzmērīšanu, Rīgas pilsētas būvvaldes sniegtās informācijas par būvniecību nekustamajā īpašumā */adrese/*, ir identificējamas telpu grupas līdz 2008.gada 27.februārim ar kadastra apzīmējumu */kadastra apzīmējums/* 18,8 m^2 platībā un */kadastra apzīmējums/* 32,7 m^2 platībā, bet pēc 2008.gada 27.februāra ar kadastra apzīmējumu */kadastra apzīmējums/* 418,8 m^2 platībā, kas pašvaldības ieskatā tika izmantotas saimnieciskajā darbībā, gan arī persona, kas kā kopīpašniece ir rīkojusies ar minēto kopīpašuma daļu. Līdz ar to pašvaldībai bija pienākums apsvērt, vai saskaņā ar likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 7.panta $2.^1$daļu tieši minētajai personai nebija pienākums pieteikties pašvaldībā kā nodokļa maksātājai par attiecīgo īpašuma daļu, kas ir tikusi izmantota saimnieciskajā darbībā.

[3] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu Rīgas dome ir iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz spriedumu atcelt. Kasācijas sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Tiesa ir nepareizi piemērojusi likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta ceturto daļu. Šī norma (redakcijā līdz 2011.gada 31.decembrim) noteica, ka par nekustamo īpašumu, kas atrodas kopīpašumā, maksā katrs kopīpašnieks atbilstoši savai daļai kopīpašumā. Pēc 2012.gada 1.janvāra norma noteic, ka nodokli maksā katrs kopīpašnieks atbilstoši savai *domājamai* daļai kopīpašumā. Likuma grozījumu anotācijā norādīts, ka šo likumu nereti mēģina interpretēt pretēji tā būtībai, uzskatot, ka nodoklis jāmaksā atbilstoši kopīpašuma lietošanas kārtībai. Likums paredz, ka par kopīpašumu, kas

nav sadalīts reālās daļās, nodokli kopīpašnieki maksā atbilstoši reģistrētajām kopīpašuma domājamām daļām.

[3.2] Nodokļu administrācijai jāvadās no tiesību normām, pretējā gadījumā ar privāttiesisku vienošanos jebkurā brīdī varētu aizstāt likumu, tādējādi radot tiesisku nestabilitāti un nenoteiktību. Uz minēto kārtību ir norādījis arī Senāts 2012.gada 24augusta lēmumā lietā Nr.SKA-733/2012, tomēr atbildētājas pārstāvja tiesas sēdē izteiktā norāde par šo nolēmumu apgabaltiesas spriedumā nav vērtēta.

[3.3] Apgabaltiesa nevis pārbaudīja, vai iestāde ir pareizi interpretējusi tiesību normas, ievērojot likumdevēja gribu, bet būtībā iestājusies likumdevēja vietā, kas ir pretēji varas dalīšanas principam.

Motīvu daļa

[4] Likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta ceturtā daļa (*redakcijā, kas bija spēkā līdz 2012.gada 1.janvārim*) noteica, ka nekustamā īpašuma nodokli par nekustamo īpašumu, kas uz kopīpašuma tiesību pamata pieder vairākām personām vai atrodas kopvaldījumā, maksā katrs kopīpašnieks (kopvaldītājs) atbilstoši savai daļai kopīpašumā (kopvaldījumā).

No 2012.gada 1.janvāra minētā tiesību norma izteikta šādā redakcijā: nekustamā īpašuma nodokli par nekustamo īpašumu, kas uz kopīpašuma tiesību pamata pieder vairākām personām vai atrodas kopvaldījumā, maksā katrs kopīpašnieks (kopvaldītājs) atbilstoši savai *domājamai* daļai kopīpašumā (kopvaldījumā).

Rīgas dome norāda, ka apgabaltiesa nepareizi piemērojusi minēto tiesību normu, jo atzinusi, ka nekustamā īpašuma maksāšanas pienākums izceļas no īpašuma tiesības izlietošanas veida, nevis pašas īpašuma tiesības. 2011.gada 15.decembrī pieņemtā likuma „Grozījumi likumā „Par nekustamā īpašuma nodokli"" anotācija liecina, likumdevējs pieņēma grozījumus šajā tiesību normā, lai novērstu neskaidrības tās piemērošanas jautājumā, taču jau sākotnēji likumdevēja griba attiecībā uz normas piemērošanu bija, ka nekustamā īpašuma nodoklis ir aprēķināms atbilstoši konkrētajam kopīpašniekam piederošajam domājamo daļu apjomam, nevis vadoties no tā, kādu kopīpašuma daļu konkrētā persona lieto.

Izskatāmajā lietā ir piemērojama likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta ceturtā daļa pirms grozījumiem, kas stājās spēkā 2012.gada 1.janvārī, līdz ar to nav nozīmes pieteicēja argumentam par šo grozījumu mērķi.

[5] Atbilstoši likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" (*redakcijā, kas bija spēkā strīdus periodā – 2007., 2008. un 2009.gadā*) 1.panta pirmās daļas 2.punktam ar nekustamā īpašuma nodokli apliek zemi un ēkas, izņemot šā panta otrajā daļā minēto nekustamo īpašumu. Panta otrā daļa noteic, kurus nekustamos īpašumus ar nekustamā īpašuma nodokli neapliek. Atbilstoši šā panta daļas 9.punktam tās ir individuālo dzīvojamo māju apbūvē ietilpstošās ēkas, ja tās netiek izmantotas saimnieciskās darbības veikšanai, daudzdzīvokļu dzīvojamo māju daļas, ko izmanto dzīvošanai, un mākslinieku darbnīcas, kas netiek izmantotas saimnieciskās darbības veikšanai, kā arī šo māju apbūvē ietilpstošās palīgēkas. Atbilstoši 1.panta trešajai daļai, ja šā panta otrās daļas 9.punktā minētais nekustamais īpašums daļēji tiek izmantots saimnieciskajā darbībā vai iznomāts, ar nodokli apliekama attiecīgā nekustamā īpašuma daļa.

Šā likuma 2.panta pirmā daļa noteic, ka nekustamā īpašuma nodokli maksā Latvijas vai ārvalstu fiziskās vai juridiskās personas un uz līguma vai citādas vienošanās pamata izveidotas šādu personu grupas vai to pārstāvji, kuru īpašumā vai tiesiskā valdījumā ir nekustamais īpašums.

Senāts no minētā ir secinājis, ka nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākums pamatā izceļas no īpašuma tiesības. Turklāt, ievērojot gan likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 1.panta otrās daļas 9.punktu, gan citus 1.panta otrās daļas punktus, nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākums ir atkarīgs no attiecīgā īpašuma lietošanas veida. Tā kā nodokli nemaksā par tādu daudzdzīvokļu dzīvojamās mājas daļu, kura tiek izmantota dzīvošanai, īpašuma daļas nodokļa noteikšanai teorētiski ir nodalāmas, ievērojot attiecīgajam mērķim izmantoto platību. Šajā aspektā nodokļa maksāšanas pienākums izceļas no īpašuma tiesības izlietošanas veida (*sk. Senāta 2011.gada 14.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-490/2011 7.punktu, 2011.gada 23.decembra sprieduma lietā Nr. SKA-638/2011 8.punktu*).

Kā jau minēts, tas, vai ir jāmaksā nodoklis par konkrēto nekustamo īpašumu vai tā daļu, ir atkarīgs no attiecīgā īpašuma lietošanas veida. Līdz ar to nav pamatots kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nepareizi secinājusi, ka nekustamā īpašuma maksāšanas pienākums izceļas no īpašuma tiesības izlietošanas veida.

[6] Civillikuma 1070.pants paredz kopējās lietas dalītu lietošanu. Tā pielaižama tikai tad, kad šo lietu var dalīt, bet arī šajā gadījumā lietošana samērojama ar atsevišķo daļu lielumu.

Apgabaltiesas spriedumā minētajā Senāta spriedumā ir atzīts, ja kopīpašnieki ir vienojušies par minēto kopīpašuma lietošanas kārtību, pašiem kopīpašniekiem ir zināma katra kopīpašnieka reāli izmantotā daļa īpašumā un tādējādi arī tās izmantošanas mērķis. Ja kopīpašnieki šādu tiesību sadalījumu ir nostiprinājuši zemesgrāmatā, tad tas kā publiskā reģistrā izdarīts ieraksts iegūst arī publisku ticamību (Zemesgrāmatu likuma 1.pants) (*sk. Senāta 2011.gada 14.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-490/2011 10.punktu*).

Senāts arī norādījis, ka likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta ceturtā daļa nav iztulkojama un piemērojama atrauti no pārējā šā likuma regulējuma un kopīpašuma tiesības regulējuma vispār, tādējādi, ka jebkurā gadījumā kopīpašnieks atbilstoši savas īpašuma tiesības daļai ir atbildīgs maksāt nodokli, neatkarīgi no šīs tiesības izlietojuma. Tādēļ ir izdarāms vispārīgs secinājums, ka, nosakot pienākumu maksāt nodokli, ir apskatāma kopīpašnieku noteiktā lietošanas tiesību izmantošanas kārtība. Ja no tās ir konstatējama konkrēta kopīpašnieka īpašuma tiesību izlietošanas veids īpašuma daļā, kas atbilst tā īpašuma tiesības domājamajai daļai visā īpašumā, tas ir ņemams vērā (*sk. Senāta 2011.gada 14.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-490/2011 11.punktu*).

Pēc būtības galvenais kasācijas sūdzības arguments ir par to, ka nodokļu administrācijai jāvadās no likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta ceturtajā daļā noteiktās nodokļa maksāšanas kārtības, ka katrs kopīpašnieks maksā nodokli atbilstoši savai domājamai daļai īpašumā, pretējā gadījumā ar privāttiesisku vienošanos varētu aizstāt likumu, radot nestabilitāti un nenoteiktību, kā arī nodokļu administrācija varētu tikt iesaistīta strīdos, kas izrietētu no kopīpašuma lietošanas līguma.

Izskatāmajā gadījumā apgabaltiesa nav konstatējusi, ka kopīpašnieki ir noslēguši līgumu par īpašuma lietošanas kārtību, tāpēc šādam kasācijas sūdzības argumentam nav pamata. Apgabaltiesa ir atzinusi, ka ir identificējama kopīpašuma daļa, kuru pieteicējs lieto kopīpašumā, proti, dzīvoklis Nr.8, nenorādot avotu šādam secinājumam, un no Valsts zemes dienesta un būvvaldes informācijas ir identificējamas telpas, kas tika izmantotas saimnieciskajā darbībā, gan arī persona, kas kā kopīpašnieks rīkojās ar šo kopīpašuma daļu.

Senāta ieskatā, apgabaltiesas konstatētie apstākļi nav pamats atzīt, ka pieteicējs kā kopīpašnieks ir atbrīvots no likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 2.panta ceturtajā daļā noteiktās publiski tiesiskās nastas nešanas samērīgi savām daļām kopīpašumā.

[7] Ņemot vērā minēto, apgabaltiesas spriedums ir atceļams un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.[1]panta pirmās daļas 2.punktu, 348.panta 2.punktu un 351.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 1.marta spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Atmaksāt Rīgas domei samaksāto drošības naudu 50 (piecdesmit) latus.

Spriedums nav pārsūdzams.

Senatore	*(paraksts)*	L.Slica
Senatore	*(paraksts)*	J.Briede
Senatore	*(paraksts)*	D.Mita

NORAKSTS PAREIZS
Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta Administratīvo lietu departamenta
senatore L.Slica
Rīgā 2013.gada 5.jūlijā